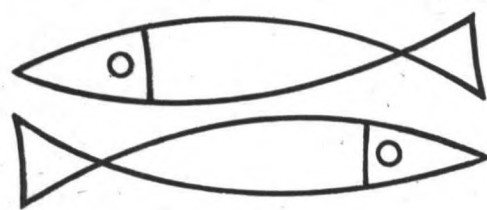

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

redactie en sekr.: postbus 7176, a'dam

administratie: pasteursingel 29b, r'dam-7

E. R. POSTMA — EINDHOVEN

Laat de kinderen tot Mij komen

■ Even goed kijken...

Vroeger leerde je op de kleuterschool een lied, weinig melodieus, pover van poëzie, maar wel kinderlijk simpel: eens brachten de moeders hun kinderen tot Jezus. U herkent de tekst: het is een weergave van o.a. **Luc. 18 : 15-17**. Het ligt ogenschijnlijk zo voor de hand, dat de **moeders** hun kinderen brachten. Maar het staat nergens, ook niet in Mt. 19 en Mc. 10! Eerder valt uit de griekse tekst („de discipelen, dat ziende, zeiden tot **hen**”) af te leiden dat ook de vaders en bij waren — de ouders dus.

En dan die **kinderen**. Dokter Lucas, de secure verteller gebruikt uitgerekend een woord dat voor geen tweeërlei uitleg vatbaar is: er werden **baby's** bij Jezus gebracht.

■ Een oude gewoonte

Nu was het, lees ik ergens, „gewoonte bij de joden hun kinderen naar de wet- en schriftgeleerden te brengen, opdat ze „gezegend” zouden worden. En de zegen van godvrezende lieden was maar niet een vroom woord, maar had de betekenis van een echt geschenk.” Lucas en Marcus spreken alleen over „aanraken”, Mattheüs (Jood voor de Joden) over „de handen opleggen en bidden” (19 : 3). Denk eens aan Efraïm en Manasse bij „vader Jacob” (Gen. 47 : 14)! Elders lees ik: „Kinderen treden voor hun vader, leerlingen voor hun meester met het verzoek voor hen te bidden, hen te zegenen. De handoplegging dient daarbij ter overdracht van de zegen”. Even tussen haakjes: die handoplegging kennen wij nog bij de eerste bevestiging van een predikant. Er worden ook enkele markante voorbeelden genoemd: een bruid, die haar vader om een zegen (gebed) vraagt; een jonge moeder die haar vader voor haar pasgeboren zoon om een zegen vraagt; leerlingen die hun oude meester (hij gaat sterven) om zijn

zegen vragen. En ik denk aan Ezau en Jacob bij de oude, blinde Izaäk. Maar ook aan Elia en Eliza. Vraagt Eliza zijn meester, zijn vader (2 Kon. 2 : 12), niet om twee delen van zijn Geest (het erfdeel van een eerstgeboren zoon) als hij weet dat Elia spoedig weggenomen zal worden?

Is het toeval dat de drie genoemde evangelisten deze ouders met hun kinderen bij Jezus zien komen na de tweede lijdensaankondiging, terwijl Jezus voor de laatste maal naar Jeruzalem reist, dus kort voor zijn dood?

■ Waarom zo boos?

Er was dus zoiets als een gewoonte, een gebruik onder de Joden; en daar stak meer achter dan je zo zou vermoeden. Maar waarom maken de discipelen dan bezwaar? Zoveel bezwaar dat ze de ouders tegenhouden, tegen ze uitvaren, schelden en dreigend optreden, zich ergeren? Gezien de chronologie bij Mattheüs en Marcus was er juist een diepzinnig gesprek gaande tussen Jezus en de farizeeën — rabbi's onder elkaar — over het probleem van ... de echtscheiding (arme kinderen). Gezien het gesprek (Mt. 19 : 11, 12) moeilijke materie, zware stof, met heel diepzinnige raadselspreuken waar je echt de volle concentratie bij nodig had. En dus: die ouders — zien ze dat zelf nu niet — komen op een zeer ongelegen moment: de Meester heeft op dat ogenblik echt wel wat anders aan het hoofd!

Daar staan die ouders dus — nee, daar gaan ze, maar Jezus roept ze terug, roept ze tot zich en zegt: laat de kinderen tot Mij komen en verhindert ze niet, want voor zodanigen is het Koninkrijk Gods. Mattheüs voegt er nog aan toe: en Hij legde hun de handen op en vertrok vandaar: einde, ook van de discussie (19 : 15). Jezus heeft — en neemt — voor hen wél de tijd. De kinderen krijgen waar de ouders om gevraagd hebben: zijn zegen hebben ze!

Alleen: wat houdt dat in, wat hebben ze nu?

■ Wat heb je eraan?

Ik zie, heel kort daarna, Joodse ouders voor het gerechtshof van Pilatus staan. Jezus is er ook — als aangeklaagde.

Hoor: ... zijn bloed kome over ons en onze kinderen! Ze kunnen zijn bloed wel drinken. Profetie tegen wil en dank. Nog geen twaalf uur eerder zei Jezus: ... deze drinkbeker is het nieuwe verbond in mijn bloed (vgl. Ex. 24 : 6). En: dit is mijn bloed dat voor u en voor velen vergoten wordt. Het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt van alle zonden ... Ja — zo'n zeven weken later staan ze daar handenwringend voor de discipelen: we hebben Gods Gezalfde vermoord — wat moeten we doen? En het verlossend, begripend antwoord: bekeert u (kom tot andere gedachten) en een ieder van u late zich dopen op de naam van Jezus Christus, tot vergeving van zonden (!) en gij zult de **gave** van de Heilige Geest ontvangen (het kindsdeel). Maar vergeet vooral niet de motivering: want u komt de belofte toe **en uw kinderen** ...

Een koninklijk geschenk — zei Jezus eerder al niet, dat met Hem het Koninkrijk Gods nabij gekomen was? Baby's zijn het nog, die bij Jezus gebracht worden voor het geschenk van zijn zegen. Voor zodanigen is het Koninkrijk Gods. Baby's zijn al gauw peuters en kleuters. Ze spelen bruiloftje op de markten en huppelen aan de hand van hun ouders het tempelvoorhof binnen. Als deze kinderen tot hun verstand beginnen te komen, wordt op de markten en in de tempel het evangelie van Jezus Christus gebracht, het Koninkrijk Gods. Zúlke preken zullen die kinderen horen!

■ Wat doe je ermee?

Kinderen nemen gauw iets aan. Als op Palmzondag Jezus Jeruzalem binnenrijdt, is het enthousiasme van de Joden geweldig: Hosanna den Zoon van David, gezegend Hij die komt in de naam des Heren ... (Mt. 21 : 1-11). Even later, in de tempel, ergeren schriftgeleerden en overpriesters zich blauw: kinderen die in de tempel roepen: „Hosanna den Zoon van David”. Hoort Gij niet

wat dezen zeggen? Ja — hebt gij nooit gelezen: uit de mond van kleine kinderen en zuigelingen hebt Gij lof bereid? (21 : 15-17). Kinderen zijn goed van aannemen (kleine kinderen — hoe ouder je wordt, hoe moeilijker) — en leerde Jezus niet dagelijks in de tempel (Luc. 19 : 47)? „Wie het Koninkrijk niet ontvangt als een kind”: argeloos, goed van vertrouwen, geestdriftig — hosanna, gezegend ... de zegen van de Rabbi wordt wederkerig! „... zal het Koninkrijk voorzeker niet binnengaan”.

Dat houdt dus in: **niet** de doop tot vergeving der zonden, **niet** de gave van de H. Geest. De Joden hebben Jezus' evangelie van Pascha en Pinksteren waargemaakt. Zo goed als hun eigen woorden: zijn bloed over ons en onze kinderen. Wanneer Jeruzalem zo'n 40 jaar later wordt verwoest, komt bij velen het bloed van hun kinderen op hun eigen hoofd. Die baby's van Luc. 18 zijn dan 40 jaar en hebben zelf kinderen. Wat hebben zij hun kinderen inzake Jezus en het Koninkrijk verteld?

Velen waren **niet** op de naam van Jezus gedoopt tot vergeving van zonden en hadden **niet** de gave van de Geest ontvangen. Ze waren niet in Jezus verzegeld tot de dag der verlossing, om met Paulus te spreken (Ef. 1 : 13, 14; 4 : 30). Zij gingen het Koninkrijk **niet** binnen. Anderen, ook uit de joden, wel ... Wat vertellen (Ps. 78) wij onze kinderen en wat zal er dus uit hun mond (Ps. 8) komen? Als wij niet worden als de kinderen ... : snel van aannemen, argeloos, goed van vertrouwen, dan is ons lot óók bezegeld. Want alleen voor zodanigen is het Koninkrijk Gods!

IN DIT NUMMER

Pagina 237

Ds E. R. Postma, Laat de kinderen tot Mij komen

Pagina 238

Ds H. Smit, Om de verbondenheid van de zusterkerken

Pagina 239

Prof. C. Veenhof, Een boek van dr Woelderink (4)

Pagina 240-241

Drs D. v. d. Molen, Een half jaar ... Jeugdconsulent

Ds W. G. Visser, Het boek Daniël

Pagina 242

Ds J. H. Veeffkind, Wat is de Bijbel?

Om de verbondenheid van de zusterkerken

Draagt de zusterkerkelijke verbondenheid onder ons in hoofdzaak een „ideëel” karakter? Is ze een gedachtenvliegtuig, dat niet landen kan in de werkelijkheid van het kerkelijk leven? Neen en nog eens neen!

Ik zou dat nog eens willen aanwijzen en beklemtonen vanuit een bepaalde episode van mijn eigen kerkelijke geschiedenis. Dat klinkt een beetje arrogant, maar u wilt wel bedenken dat het „kerkelijke” element de „eigen” geschiedenis belangrijk maakt en niet omgekeerd!

In de geschiedenis van de kerkelijke troebelen, die tot de laatste scheuring hebben geleid, werd aan de kerken van de classis Alkmaar-Zaandam op een gegeven moment de eis gesteld, dat zij de kerken van Koog-Zaandijk en Wormerveer, die zich na het „niet-ontvangen” van ds B. J. F. Schoep ter generale synode niet meer vertegenwoordigd achtten, en dat zij voorts ds A. H. Algra van Wormer, die de „Open Brief” mee had ondertekend, niet meer zouden ontvangen in haar classicale vergaderingen! Toen op deze eis niet werd ingegaan kwam het na verloop van tijd tot een „reconstituëring” van de classis Alkmaar-Zaandam. In die reconstituëring waren, gelijk men denken kan, de bovengenoemde „vreemde en kwade smetten” bij voorbaat uitgesloten, d.w.z. de Algra en de beide genoemde kerken waren niet welkom, tenzij dan na „beking”. Aan alle kerken in het ressort werd nu de keus gesteld: Op welke kerkverbandelijke weg zult ge gaan? Ik heb het toen als één van de meest kwade vruchten van een kromgegroeid kerkverband ervaren, dat het mechanisme van de slechte „vereenvoudiging” met zulk een kracht ging werken. Men had maar „eenvoudig” te kiezen. Op grond van logische en zeer duidelijke overwegingen. En dan uiteraard... vóór de kerkelijke verbondenheid waar kerkverband en belijdenis „veilig” waren. En waar was het safer en veiliger dan in de gereconstitueerde classis, die immers onder de banier van belijdenis en orde haar start had mogen maken?

Bij dit alles kon men eigenlijk gemakkelijk vergeten, dat deze „eenvoudige” keus neerkwam op het afbreken van **alle** kerkelijke verbondenheid met tal van kerken in Noord-Holland, op de eliminatie van predikanten en leden uit de beleving van de broederschap. Per „eenvoudige” keus had men als het ware **impliciet** maar naderhand ook steeds meer en steeds duidelijker **expliciet** al deze broe-

Kerkelijk Leven

ders tot vijanden verklaard!

Toen heb ik het zo gesteld: Als ik een keus moet doen waardoor ik broeders als ds Van Ommen, ds het ware **impliciet** maar nader v. Venetië, ds Stuy, ds v. Hulsteijn, ds Veefkind en al hun kerkleden niet meer mag ontvangen als medegenoten aan 's Heren Tafel, waar moet ik dan voor mijzelf de vrijmoedigheid vandaanhalen om het Avondmaal te vieren? Dat was het voluit religieuze probleem, dat was de werkelijkheid, die door geen administratieve keuze-versimpeling kon worden weggevoerd.

Wat kan het toch raar lopen! Toen ik zo sprak werd me ineens gevraagd, of ik de belangen van de plaatselijke kerk niet moest laten prevaleren boven die van andere kerken — een vraag die gesteld werd door broeders, die geen enkel verweer tegen de groot-kerkelijke hiërarchie hadden opgebracht! Ik kon alleen maar zeggen, dat het dilemma „plaatselijk-verbandelijk” hier totaal werd verslonden door het kern-dilemma „recht-onrecht”. Het zou onrecht zijn de verbondenheid met de zusterkerken en haar leden te verbreken. Het blijven bij dat standpunt heeft toen voor mij de deur dichtgedaan!

Kerkelijke verbondenheid — dat is de aanvaarding van elkanders leden en van elkanders predikanten — aan het Avondmaal, op de kansel, in de gemeenschap. Dat zijn echt de **basis-dingen!** Men „ziet” ze — bij onze gebruikelijke oppervlakkigheid — vaak pas, als ze niet meer te zien zijn! Maar deze basisdingen vormen de landingsstrook, het platform, de basis waarop het vliegtuig van de onderlinge erkenning-in-de-Here landt! De konkrete vloer van de kerkelijke praktijk. De begane en begaanbare grond. Mijn bezwaar tegen de kerkvergaderlijke apparatuur van de episode die ik beschreef was dan ook niet, dat die apparatuur zo „kerkverbandelijk” was, maar dat ze in een omkering van haar eigen bestemming de basis-zaken van het kerkverband ging aantasten en vernietigen. Een hulp in de huishouding die de kinderen van het huis van tafel stuurt! Mijn bezwaren tegen kerkverbandelijke vergroeiing zijn... kerkverbandelijk gefundeerd.

Zoals ik ook een organisatie-vorm, die werkelijk als behulpzel ten aanzien van de basis-zaken optreedt, van harte positief waardeert.

Pastorale notities

Geen activisme — maar onze levenswandel

Als het over ons christen-zijn in de wereld gaat, in onze wereld vol actie en bedrijvigheid, dan kan de bijbel zo rustig spreken over onze wandel.

U kent al die teksten wel:

'Wandelt, waardig de roeping waarmee wij geroepen zijn'.

'Laat uw leven zijn in heilige wandel en godsvrucht'.

'Wandelt door de Geest en volbrengt de werken des vleses niet'. Ik vermaan u, dat gij een goede wandel leidt onder de heidenen'.

Een typerend woord: onze wandel!

We lezen het niet enkel in de apostolische brieven van het Nieuwe Testament. We komen het niet minder vaak in het Oude Testament tegen.

Van Henoch staat geschreven: 'Henoch wandelde met God', en van Noach: 'Noach wandelde met God'.

En tegenover de godsdienstige ijverzucht en dadendrang om zich heen, hield de profeet Micha het volk Israël voor: 'Wat eist de HERE van u anders dan recht te doen en getrouwheid lief te hebben, en ootmoedig te

wandelen met God'.

Het actie voeren zit ons in het bloed. Er moet steeds iets gedáán worden. We gaan conferenties houden raden vormen, commissies benoemen, enquetes instellen, statistieken ontwerpen. En zo verwachten we het dan van allerlei nieuwe dingen: lekenapostolaat, gemeentetoerusting, trainingscursussen, gesprekskringen oecumenische verbroedering, en noemt uzelf maar verder op.

Nu is het zeker mijn bedoeling niet om er kwaad van te spreken. Maar bij alles is het niet denkbeeldig, dat we aangegrepen worden door een modern activisme ten behoeve van het Koninkrijk van God. Natuurlijk moeten we werken, actief zijn. Doen wat onze hand vindt om te doen en dat met al uw macht.

Als we maar nooit vergeten dat onze stille, ootmoedige en gehoorzame wandel in de vreze des HEREN, een ieder op de plaats en situatie waarin God ons gesteld heeft, voor de verbreiding van het Evangelie meer betekent, dan ons druk en geagiteerd bezig zijn met onze acties en organisaties voor dit en voor dat.

In woord en daad ons christenen betonen!

B. Telder, Bilthoven

Toen mijn medebroeders en ik eens met de Chr. Gereformeerde broeders over een mogelijke vereniging van onze kerken spraken hebben we het aldus gesteld: We willen zo graag bij u binnen komen, maar we willen niet meer ergens uit! We hebben een gemeenschap van kerken. We hebben al die basiszaken waarin de erkenning-in-Christus concreet wordt in het kerkelijk leven. En het zou verkeerd zijn, als ons de eis wordt gesteld daarmee te breken. Niet omdat we zo op „onze kerkelijke strepen” staan, maar heel eenvoudig, omdat we geen begeerd goed mogen kopen met een bedrag-aan-kwáád. Geen vereniging met een breuk!

Daarin sprak ook ons verleden. Of liever gezegd: de les van het recente verleden. We hadden het „binnen-verbands” plaatselijk „goed” kunnen hebben, als we maar berust hadden in de kerkelijke afschrijving en afvoering van zovele kerken en broeders. Maar zo mocht het niet! Zo'n afschrijving moet men niet vragen. Ook niet op een veel en veel vriendelijker manier. Ook niet als het al één maar gaat — werkelijk alleen maar — om het voorkómen van kerkverbandelijke complicaties. Over classis, particuliere synode en generale synode kunnen we heel wat „lichter” denken dan onze Chr. Gereformeerde broeders, de werkelijke zaken van het kerkverband — de dingen van de **basis** — die wegen ons werkelijk even zwaar als hun! En dáárover verschillen we ook in eigen kring niet van mening. Dat denk ik tenminste niet. En dat hoop ik ook niet.

Wanneer de Chr. Gereformeerde broeders ons soms voorhouden, dat we toch zullen moeten kiezen, dan wekt dat bij mij een soort schrikreactie — om dat door ds Brink genoemde woord nu eens op mijzelf toe te passen. Die reactie is typisch „buitenverbands” mischien, mogelijk nog nader: typisch Noordhollands! We kennen dat „voor-de-keus-gesteld-worden” erg goed uit ons recente kerkelijke verleden. Natuurlijk is de keus, die hier wordt bedoeld, een andere dan de keus, die ons destijds in de classis Alkmaar-Zaandam werd gesteld. Toch zeg ik met ds Brink: Wát kiezen? Gaat het toch weer een „afwegen” worden — Wat heb je liever, je eigen landelijke broeders of de plaatselijke Chr. Gereformeerden? Dat geeft me dan een nieuwe schrikreactie. Ook dat „afwegen” van „nabij” en „veraf” is me te bekend! Staat het stèllen-voor-de-keur zelf boven alle kritiek? Is het werkelijk gefundeerd deze keus te eisen? Moeten we dan weer een broederschap INkomen door een broederschap UIT te stappen? Gaat hier het vertrouwen in een gesloten kerkelijke administratie niet de plaats innemen die voor het vertrouwen in elkander gereserveerd zou moeten blijven?

In elk geval hoop ik, dat voor onszelf en voor de Chr. Geref. broeders, die dit lezen, weer wat duidelijker geworden is, dat de uitnodiging tot een „overstap” niet behoort tot de reisbenodigdheden, wanneer wij trachten met elkander op te trekken.

C. VEENHOF — KAMPEN

Een boek van Dr. Woelderink

(4)

Nog één artikel moet in verband met het nieuwe boek van dr. Woelderink geschreven worden. Het is dat ook ten volle waard.

Ik wil namelijk nog iets zeggen over de betekenis van Woelderink ten opzichte van de „Vrijmaking”. En dan niet zozeer in verband daarmee als een kerkhistorisch gebeuren, als wel met het oog op het **aspect van het Evangelie** waarom het bij die Vrijmaking ging. Want dat is van blijvende waarde en is daarom van grote betekenis.

Woelderink is zonder twijfel een van de voornaamste promotoren van de „Vrijmaking” geweest — onbewust en onbedoeld, maar tegelijk zeer effectief!

Heel velen zijn namelijk in verzet gekomen tegen de synodale leeruitspraken uit de jaren veertig omdat zij uit dat boek hadden geleerd wat de Evangelische, reformatorische opvatting omtrent verbond en doop is.

Later werd Woelderink meer direct bij de gebeurtenissen rond de Vrijmaking betrokken en heeft hij er zich ook opzettelijk over uitgelaten.

Daarover wil ik nu wat zeggen.

★ ★ ★

Nadat de leeruitspraken waren uitgevaardigd en bevestigd kwam een groot aantal „bezwaarden” onder leiding van de proff. Vollenhoven en Dooyeweerd bijeen om een uiterste poging te ondernemen een kerkelijke breuk te voorkomen. Er werden in die samenkomst twee studiekommissies benoemd om resp. het dogmatische en de kerkrechtelijke aspect van het conflict te bestuderen.¹) Aan dr. Dam, Holwerda en ondergetekende, werd in het kader van de „dogmatische commissie” verzocht na te gaan wat er precies rondom de synode van 1905 — die ook een soort leeruitspraak over verbond en doop had ontworpen — aan de hand was geweest. De resultaten van dit onderzoek publiceerden wij in het boekje „Rondom '1905'”. Deze brochure stuurde ik aan dr. Woelderink met de vraag of hij daarover zijn oordeel wilde geven. Ik kreeg een brief van hem, d.d. 31 juli 1944, als antwoord op mijn vraag. En daarin schreef hij o.a. het volgende:

„Bijzonder dankbaar ben ik voor de verschijning. Dat de theologische school van Kuiper de Geref. Kerken aan zich en haar doeleinden dienstbaar heeft gemaakt, was mij van de aanvang af duidelijk; dat de A. broeders van den beginne af tegen Kuiper's leer geprotesteerd hebben was mij eveneens bekend. Maar daarom was mij de verklaring van 1905 onverklaarbaar geworden, maar ik moet tevens zeggen, dat de B. broeders schoon misschien in 1905 nog in de minderheid, de meerderheden waren in taktiek, zodat men haast kan zeggen, dat A. erin gelopen is. De situatie is thans wel zeer moeilijk geworden... Een oplossing zie ik niet nu de Synode zo ver is gegaan. Er zal voor de bezwaarden grote wijsheid nodig zijn om geen onberaden stappen te doen.” Tot zover deze brief van Woelderink.

★ ★ ★

Een tijd daarna zond hij een brochure in het licht met de titel: „Belofte en Werkelijkheid”. Daarover heb ik ook contact met hem gehad. In deze studie ging Woelderink breedvoerig

¹ In die „dogmatische commissie” heeft ds. Visee een prachtige studie geleverd over verbond etc. in de kerkelijke formulieren. Helaas werd dat niet gepubliceerd. Uit de „kerkrechtelijke commissie” waartoe o.a. prof. Dooyeweerd en ds. Rietberg behoorden kwam het magistrale bezwaarschrift van Vollenhoven en Dooyeweerd tegen de kerkrechtelijke manipulaties van de synode voort. Zie mijn *Om de Unica Catholica*, 219 v.

in op de problematiek, zoals die door de leeruitspraken van 1944 aan de orde was gekomen. Hij formuleerde de bedoeling van zijn schrijven als volgt: „Misschien heeft menig lezer uit de titel van deze brochure en het opschrift van dit hoofdstuk — **Belofte en Werkelijkheid of Belofte en Verbond** — de conclusie getrokken dat hier gehandeld wordt over de beloften des verbonds. Dat is echter allerm minst mijn bedoeling geweest. Daarom liet ik het woord **belofte** voorafgaan om de zelfstandigheid van de belofte tegenover het verbond primair te noemen; de belofte, waaraan ik hier denk, **volgt** het verbond niet en is niet in het verbond begrepen, **maar zij draagt veeleer het verbond; in de belofte van Gods barmhartigheid ligt het ganse verbond besloten.**”

Meestal gaat men uit van de **werkelijkheid** van het verbond, om vandaar tot de beloften te komen, die in het verbond begrepen zijn. Wanneer we echter schriftuurlijk gaan denken moeten we uitgaan van de belofte, om vandaar te komen tot de werkelijkheid van Gods genade, tot de werkelijkheid ook van Gods genadeverbond. Bij deze richting is het uitgesloten, dat men deze werkelijkheden op enigerlei wijze constateren kan; zij bestaan alleen voor het geloof, d.w.z. alleen in en krachtens Gods belofte.”

Uitgaande van deze probleemstelling leverde Woelderink in deze brochure een vlijmscherpe, maar tegelijk nobele, kritiek op de leeruitspraken van de synode van 1942 en de theologie waarvan ze de konkretisering waren.

Op een passage uit deze brochure wil ik in 't bijzonder wijzen.

Met de profetische helderziendheid die men zo dikwijls opmerkt bij mensen die jarenlang intensief en gelovig met de Schrift hebben omgegaan zegt hij daarin namelijk ook hoe het na en ten gevolge van de leeruitspraken en de daaruit voortgevloeide tuchttoefening in de Geref. Kerken gaan zou.

Woelderink schrijft namelijk dit: „Daarmede — nl. met de genoemde synodale handelingen — zal in de geschiedenis der Gereformeerde Kerken een nieuwe periode aanbreken. Een tijd van strijd naar buiten en naar binnen. Ja, ook naar binnen. Want niemand bedenke in zijn eenvoudigheid, dat alle bezwaarden met de huidige Gereformeerde Kerken zullen breken. Integendeel. En de bezwaarden, die heengaan zullen vervangen worden door nieuwe. Ik acht het zeer waarschijnlijk, dat zich herhalen zal, wat ook in de Hervormde Kerk na de Afscheiding gezien is geworden, nl. een toeneming van de bezwaren tegen de **GEEST**, waartegen degenen die heengingen, geprotesteerd hebben.”

Deze profetie van Woelderink is zoals ieder weet ten volle uitgekomen. Het protest tegen die „geest” is nu algemeen. Ik geloof niet dat er nog iemand is in de Gereformeerde Kerken die de manipulaties van de synoden uit de jaren '40 voor zijn rekening neemt. En het gevolg van de verengde confessionaleiteit uit die dagen is een confessionele **losbandigheid** in die kerken welke die van de Hervormde Kerk evenaart!

Het trauma, dat de kerkelijke handelingen uit de dagen van de tweede wereldoorlog bij de kerkelijke leiders heeft veroorzaakt, werkt zich uit in een feitelijk toelaten in de kerken wat om Gods wil en het heil der gemeente nooit zou mogen worden geduld.

★ ★ ★

Er is nog een reactie — en een zeer belangrijke — van Woelderink op de gebeurtenissen rond de vrijmaking die vermelding verdient. De „bezwaarden” van voor ruim veertig jaar

werden door de „synodalen” beschuldigd van „objectivisme”. Drs. De Jong wees daar nog onlangs in ons blad op.

Dit was eigenlijk vanzelfsprekend.

De leidende synodale figuren zaten nl. gevangen in een subject-object-schema, ook en vooral ten opzichte van verbond en doop. Zij spraken van een „uitwendige” zijde van het verbond — dat was het „objectieve” — en een „inwendige” — het „subjectieve”. De doop verzegelde niet alleen iets „aan” de dopeling, nl. de „aanbieding van het heil”, de „bizon-dere positie” van alle dopelingen ten aanzien van de belofte en het verbond — het „objectieve” — maar ook dat de dopelingen het heil reeds ontvangen hebben, nl. het gewassen-zijn in Christus' bloed; een „in” de dopeling aanwezige genade, dus de wedergeboorte en de afwassing der zonden als genadegaven die aan de dopeling geschonken zijn — het „subjectieve”.

Wij, bezwaarden, verwierpen dat subject-object-schema radikaal. Wij keerden ons met alle kracht tegen het dilemma dat daaruit ontsprong. Aangezien wij daarom ook dat „subjectieve” van de doop verwierpen, konden de „synodalen”, die in het subject-object-schema vastgeklemd zaten, niet anders doen dan ons als „objectivisten” diskwalificeren. Zij konden natuurlijk niet beweren dat wij aan de doop geen enkele verzegelende en verzekerende kracht toeschreven! En daarom kon onze visie op de doop alleen maar „objectivistisch” zijn!

Naar onze overtuiging doorbrak de echte, werkelijke doop dat fatale subject-object-schema. Die doop is immers een handeling, een spreken, een verzekeren en verzegelen **die van God uitgaat**, waarin de dopelingen met **God zelf** te doen krijgen. En wat moet men ten opzichte daarvan met dat zielige object-subject-schema beginnen?

In de doop hebben wij immers met de levende „serieus” handelende, sprekende, verzegelende God te doen. De doop is geen „ding”, geen „zaak”, maar een **daad** van God die voor de dopeling actueel, reëel blijft tot zijn dood, ja voor eeuwig!

Als de dopende God in zijn doophandeling wordt geloofd betekent dat eeuwig heil, als Hij wordt verworpen betekent dat eeuwig verderf. En of men nu zegt dat de doop „aan” of „in” de dopeling de belofte verzekert of verzegelt — dat maakt geen verschil. Als men maar vasthoudt dat de doop **IS** een „serieus” spreken, verzekeren, verzegelen, handelen van God aan of in ieder dopeling persoonlijk! Een spreken, verzekeren, verzegelen betekenen van zijn belovende Woord dat het verbond, het ganse heil omvat.²)

★ ★ ★

Ten aanzien van deze beschuldiging van de bezwaarden heeft nu ook dr. Woelderink zich uitgelaten.

Wat was het geval?

Dr. Zuidema gaf indertijd een zeer lovende recensie van Woelderinks „**Het Doopsformulier**”. Hij zei o.a. dat dit boek „Calvinistisch staal in onze aderen goot”! Maar hij meende toch in Woelderinks beschouwingen een zeker „objectivisme” te ontdekken. Toen ik Zuidema's opvattingen in verband met mijn boek „**Om de Unica Catholica**” bestudeerde, vroeg ik aan Woelderink een reactie op deze kritiek.

Prompt kreeg ik antwoord op mijn vraag. Woelderink schreef mij dat de beschuldiging van „objectivisme” hem wel zeer vreemd aardeed! Hij vroeg zich af of die ook samenhang

Vervolg op pagina 242

²) Dit heeft ds. Van Teylingen in zijn prachtige brochure „*Aard en Achtergrond van het geschild in de Gereformeerde Kerken*” reeds betoogd. Hij schrijft daarin: „Men mag art. XXXIII N.G.B. niet zo lezen, alsof daar van een dubbele verzegeling door het Sacrament wordt gesproken, eerst een van het Woord en schied is. Ook hetgeen God „doet inwendig in onze dan ook een van hetgeen inwendig in de harten geharten” wordt door het Sacrament „aan onze uiterlijke zinnen voorgesteld.” Zowel het Woord wordt „te beter te verstaan gegeven” in de tekenen van het Sacramens, alsook in de sacramentele handeling die in het Woord toegezegde reiniging van de zonden en de voeding ten eeuwige leven. Maar het is de *éne* verzegeling van het *éne* Woord der genade. Men zie over het subject-object mijn *Pediking en Uitverkiezing*; 167-172.

D. VAN DER MOLEN — APELDOORN

Een half jaar... Jeugdconsulent

U zult zich misschien afvragen, wie is de jeugdconsulent. Sommigen hebben zijn naam wel eens ergens gelezen of gehoord. Enigen lezen nu voor 't eerst, dat er in onze kerken een jeugdconsulent is.

Vorig jaar ben ik door de „STICHTING ANNO 1970 VOOR GEREFORMEERDE KINDERBESCHERMING EN MAATSCHAPPELIJK WERK” benoemd tot jeugdconsulent. In januari van dit jaar hebben we, het bestuur en de jeugdconsulent, de eerste stappen in een onzekere toekomst gezet.

Na de uitstoting van enige bestuursleden uit de Stichting Gereformeerde Kinderbescherming (Ede) werd door de Centrale Diakonale Conferentie te Zwolle in 1970 de wens uitgesproken een nieuwe stichting in het leven te roepen, die met de verkregen gelden haar taak voor onze kerken (buiten verband) zou kunnen voortzetten. Zo ontstond de „Stichting Anno 1970 voor gereformeerde kinderbescherming en maatschappelijk werk”. Aanvankelijk werd er gewerkt zonder functionarissen. De hulp die uit de kerken aan de Stichting Anno 1970 werd gevraagd, hebben de bestuursleden zo goed en zo kwaad als het ging proberen te geven. In enkele gevallen heeft het bestuur een beroep mogen doen op de Christelijke Gereformeerde Vereniging voor Kinderbescherming. Om verschillende redenen is een nauwe samenwerking met de christelijke gereformeerden op dit gebied niet tot stand gekomen.

Gezien de maatschappelijke ontwikkelingen kwam het bestuur steeds meer tot de ontdekking, dat haar taak zou moeten liggen in wat men noemt de PREVENTIE. De nadruk komt nu te liggen op het voorkomen van problemen en moeilijkheden. Het woord „kinderbescherming” krijgt een nieuwe lading, wordt in een breder perspectief gezien. Dit komt duidelijk tot uitdrukking in de advertentie die de Stichting vorig jaar mei/juni liet plaatsen, waarin sollicitanten werden opgeroepen voor de functie van jeugdconsulent. In deze advertentie stond de volgende taakomschrijving:

„Het in overleg met de desbetreffende gemeenten oplossen van leef- en aanpassingsmoeilijkheden van jeugdigen.

Het waar nodig en gewenst assisteren bij de opbouw van het jeugdwerk in die gemeenten.”

In dit artikel wil ik u doorgeven, wat ik zoal op deze twee terreinen mocht doen. Behalve dat u door dit verhaal op de hoogte komt met het werk van de Stichting, is het ook de bedoeling dat u ontdekt wat u zelf kunt bijdragen aan dit werk.

In de eerste plaats wil ik de aandacht vestigen op het jeugdwerk en in de tweede plaats op het maatschappelijk werk (gemakshalve een omschrijving van de eerste taak).

■ Het jeugdwerk

In deze periode heb ik verschillende gesprekken gevoerd met mensen, die op één of andere wijze nauw betrokken zijn bij de jeugd en het jeugdwerk. Predikanten, jeugdouders, jeugdleiders en enige jongeren wilden graag hun ervaringen vertellen. In deze gesprekken hebben we vooral aandacht geschonken aan de jeugd van de betreffende gemeente en de organisatie van het jeugdwerk. Bovendien spraken we over de werkwijze op de jeugdverenigingen (of jeugdclubs) en over de activiteiten, die door en voor de jeugd georganiseerd werden. De gegevens uit deze gesprekken zijn op schrift gesteld met de bedoeling een globaal beeld te krijgen van het jeugdwerk in onze kerken en niet in de laatste plaats met het doel dit materiaal te kunnen gebruiken, wanneer aan de Stichting gevraagd wordt om te adviseren bij de opbouw van het plaatselijk jeugdwerk.

Enige facetten van het beeld, dat zo langzamerhand uit de gegevens van de verschillende gesprekken is ontstaan, wil ik hier doorgeven.

In verschillende gemeenten was gesignaleerd dat kort na de breuk in onze kerken het jeugdwerk in een impasse raakte. Jeugdverenigingen waren uit elkaar geslagen. Vrienden en kennissen groeiden uit elkaar. Vele jongeren kregen een hartgrondige hekel aan allerlei vormen van organisatie. Nu we enige jaren verder zijn, bevolkt een nieuwe generatie jongeren de verenigingen. Deze groep jongeren heeft minder bewust de spanningen en teleurstellingen meegemaakt. Het is fijn om te mogen horen, dat sinds kort in veel gemeenten het jeugdwerk meer gestalte gaat krijgen. Er is een tendens, dat jongeren uit onze kerken meer aandacht krijgen voor de bijbel en het leven uit het Verbond. Er is honger naar brood, ook onder onze jongeren.

Ondanks deze gunstige ontwikkelingen zijn er enige kritische opmerkingen gemaakt. Een aantal jeugdverenigingen hebben een duidelijke organisatie-structuur. U kent dat wel: een voorzitter, een secretaris, een penningmeester, notulen, rooster, inleiders, enz. Andere jeugdverenigingen kennen deze vormen niet. Ze hebben het karakter van een vrijblijvende bijbelkring. De organisatie-vorm waarborgt op zichzelf

niet de kwaliteit van de bijeenkomsten. Toch wordt steeds meer ervaren, dat een zekere mate van leiding nodig is.

Waarschijnlijk staat hiermee in verband de uitlating van enige gesprekspartners, dat veel jongeren oppervlakkig bezig zijn met bijbelstudie en andere onderwerpen.

Deze oppervlakkigheid kan heel gemakkelijk leiden tot oeverloze discussies, die voor het recht leren kennen van de Here en Zijn dienst geen enkele betekenis hebben. En die gemakkelijk kunnen leiden tot het creëren van verkeerde voorstellingen en opvattingen. Het gevaar is niet denkbeeldig, dat de bijbel (en hoe vaak gebeurt dat niet) wordt gebruikt als een hulpmiddel, waarin veel opgeschreven staat, voor het oplossen van praktische problemen. Verschillende predikanten en jeugdleiders, die deze tendenzen in hun jeugdwerk hebben onderkend, zijn aan de slag gegaan. Ze trachten door een bepaalde vorm van begeleiding een bijdrage te leveren aan een goede leiding in het verenigingswerk. Zo hebben een aantal predikanten een cursus opgezet, waarin ze met kleine groepjes jongeren bijbelgedeelten en actuele onderwerpen intensief bespreken. Met deze kennis gewapend kunnen deze jongeren hun eigen verenigingen stimuleren en activeren.

De jongeren maken deel uit van de gemeente. Hun verenigingsleven kan gemakkelijk geïsoleerd daarvan raken. In een paar gemeenten bleek de jeugdvereniging nauw betrokken te zijn bij het evangelisatiewerk, vooral in de zomer op de campings. Zo kan de vereniging een leerschool voor het leven betekenen. Woord en daad staan niet meer los van elkaar. Bedoelt Jacobus dit ook niet te zeggen:

„weest daders des woords en niet alleen hoorders, dan zoudt ge uzelf misleiden” (Jac. 1 : 22).

In andere gemeenten krijgt dit Schriftwoord bij de jongeren gestalte in het zich inzetten voor bejaarden, zieken en alleenstaanden. Na de eerste schuchtere pogingen in het contact leggen ervaren beide partijen het als een zegen, dat ze met elkaar kunnen omgaan, vanuit hun gemeenschappelijk geloof in de Here Jezus. Bijbelstudie op de verenigingen is waardevol op zichzelf, maar krijgt nog meer waarde, wanneer de jongeren hun kennis en ervaring dienstbaar kunnen maken, aan anderen kunnen meedelen. Wanneer de jongeren getuigen van Christus willen en kunnen zijn.

Van verschillende kanten kwam de suggestie om de jeugdverenigingen te stimuleren in hun werk door een cursus of iets dergelijks te geven, waarin aandacht zou kunnen worden geschonken aan, leidinggeven,

W. G. VISSER — UTRECHT

Het boek Daniël

DANIËL 7 (vervolg)

De hemelse vierschaar

Voor het verstaan van Daniël 7 zijn de verzen 9-14 van bijzonder belang. In scherpe tegenstelling tot het drukke en angstaanjagende gebeuren op aarde ziet Daniël een groots en majestueus gebeuren in de hemel. De koninklijke hofraad is vergaderd en God zelf neemt plaats; een zeer eerbiedwekkende verschijning, Wiens grijze haren Hem tooien met een sierlijke kroon van wijsheid (zie Spr. 4 : 9; 16 : 31). Gekleed in smetteloosheid en omringd door laaiend vuur vertoont Hij Zich te midden van Zijn talloze dienaren. Het vonnis wordt geveld naar hetgeen in de boeken staat geschreven en dat betekent het einde van alle aardse geweld. Het vierde meest schrikwekkende dier, wordt vernietigd door de van God uitgaande vuurgloed en aan de drie andere dieren wordt hun macht ontnomen.

Een belangrijk stuk van dit gezicht is zonder meer duidelijk. Hoe sterk aardse machten zich ook maken, hoeveel onheil ze ook stichten,

hoezeer ze zich verheffen op hun grootheid, voor de HERE God zijn ze als niets. Zie, God staat op — de strijd is uit! En Gods overwinning komt niet dááruit voort, dat Hij de sterkste is en alle tegenstand neerslaat. In dat geval zou er geen wezenlijk verschil zijn tussen mensenheerschappij en Gods heerschappij. Maar Hij oordeelt een rechtvaardig oordeel. De vierschaar heeft vonnis geveld, naar hetgeen in de boeken geschreven staat. Van de HERE geldt het woord: Niet op bruto geweld hebt G'uw macht gesteld. Gij o Koning zegt: Ik bemin het recht.

Niet het recht van de sterkste is beslissend, maar de sterkte van het recht bepaalt tenslotte de loop der historie.

Toch blijven er bij alle duidelijkheid op dit punt, nog wel wat vragen over. De belangrijkste daarvan is wel de vraag naar de *tijd* van dit vonnis over de wereldmachten. Naar veler oordeel is in Daniël 7 sprake van het grote eindgericht. Van de vier grote dieren, die Daniël te zien kreeg, moeten er dan drie worden opgevat als wereld-

methodiek van vergaderen, methodiek van bijbelstudie, en aan allerlei inhoudelijke zaken (bijbelstudies, actuele onderwerpen). Hoewel de Stichting het niet als haar taak ziet op deze wijze met het jeugdwerk bezig te zijn, heb ik in eerste instantie permissie gekregen deze suggestie wat meer gestalte te geven. In het Gereformeerde Landelijke Jeugdcomité (GLJC), dat landelijke jeugddagen (dit jaar te Zwolle) organiseert, heb ik deze suggestie aan de orde gesteld. Het ziet er naar uit, dat het GLJC zo de Here wil eind september of begin oktober een studieweekend gaat organiseren voor jongeren, die leiding geven of willen geven aan hun eigen verenigingen.

Tot zover enige opmerkingen over het jeugdwerk, waarbij ik de aantekening moet maken, dat de Stichting voorop stelt, dat ze als hulpverlenende instantie dienstbaar wil zijn aan het jeugdwerk. M.a.w. adviseren en hulp bieden, wanneer jeugdleiders, of jongeren zich met hun problemen en moeilijkheden tot de Stichting wenden.

■ Het maatschappelijk werk

In de afgelopen tijd ben ik in aanraking gekomen met verschillende problemen, die je zou kunnen aanduiden als „leef- en aanpassingsmoeilijkheden van jeugdigen”. Predikanten, ambtsdragers en gemeentelieden hebben de Stichting (via de secretaris, de voorzitter, een bestuurslid of de jeugdconsulent) ingelicht over personen of gezinnen die met zulke moeilijkheden te kampen hadden, dat ze dringend hulp nodig hadden. Hoe graag ik dat ook zou willen, hier kan ik niet op de afzonderlijke probleemgevallen ingaan.

We hebben de indruk, dat de confrontatie met problemen in deze korte tijd slechts een topje van de ijsberg is. Er zijn veel meer problemen, moeilijkheden en zorgen, die met gezamenlijke hulp en gebed kunnen worden verzacht of opgelost. De maatschappelijke, sociale en psychische nood van zowel gemeentelieden als niet-leden van onze kerken kan met vereende krachten worden verlicht. De Stichting mag vanuit de opdracht tot christelijke naastenliefde haar werkterrein niet beperken tot enkel leden van onze kerken. Door ambtsdragers en gemeentelieden moeten ook mensen uit andere kerken of buitenkerkelijken van de diensten van de Stichting gebruik kunnen maken.

Met de nodige voorzichtigheid wil ik hier een paar denkbeelden noemen, die in mijn korte praktijk reeds vaste vormen aannemen.

In sommige gevallen waren mensen onder behandeling bij allerlei hulpverlenende instanties (denk aan Medisch Opvoedkundig Bureau, psy-

chiaters, psychologen, maatschappelijk werkers, enz.). Deze „cliënten” kwamen vroeg of laat tot de ontdekking, dat de levensbeschouwingen in deze situatie weleens botsten. De opvattingen en levensbeschouwingen van deze hulpverleners zijn vaak fundamenteel tegenstrijdig met onze christelijke bijbelse visie. Wanneer mensen door hun omstandigheden hun vertrouwen in God dreigen te verliezen, worden ze in handen van deze hulpverleners een prooi van humanistische denkbeelden. Zo kon iemand, die onder behandeling van een humanistische psychotherapeut was geweest, en die het rechte spoor heeft gevonden, zeggen: „Ik begrijp nu, dat ik tijdens mijn behandeling mijn familie (ouders, broers en zusters) ben gaan haten. Ik werd daarin gestimuleerd door de therapie. Nu weet ik dat die haat helemaal fout is, onchristelijk.” In het algemeen maatschappelijk werk wordt terecht gesproken over de noodzakelijkheid van een vertrouwensbasis voor hulpverlener en „cliënt”. O.i. kan deze vertrouwensrelatie zich niet goed ontwikkelen als de hulpverlener en de „cliënt” verschillende levensbeschouwingen hebben. Hulpverlening, die geen positief christelijke grondslag kent, aan oprechte christenen moet vroeg of laat leiden tot wantrouwen en conflicten.

Nu moet u niet denken, dat de Stichting een pasklaar antwoord heeft op de vele vragen en probleemsituaties, maar ze heeft wel de intentie om vanuit de diaconale opdracht, vanuit onze positief christelijke (gereformeerde, zo u wilt) levensovertuiging dienstbaar te zijn aan de gemeenten, aan alle mensen, die bij haar om hulp en advies vragen.

Het komt voor, waarschijnlijk vooral in onze kringen, dat de moeilijkheden in een gezin of de persoonlijke problemen niet naar buiten treden, waardoor vaak de toestand alleen maar verergert. Soms vangen ouderlingen, diakenen, predikanten of gemeente-leden (ook ambtsdragers: het ambt der gelovigen) een signaal op, dat er ergens moeilijkheden zijn. Met vragen als „Hoe gaat het met je?”, „Heb je problemen?”, „Wat heb ik nu gehoord, zijn er moeilijkheden?” worden ze veelal geen cent wijzer. Het is een eerste vereiste, dat men tactvol omgaat met mensen, die moeite en zorgen hebben. Mensen hangen niet zomaar de vuile was buiten. Directe vragen worden als een bedreiging ervaren. Misschien doen ze vanwege hun kwetsbaarheid alsof er niets aan de hand is. Men moet eerst vertrouwen krijgen in de mensen, die de helpende hand willen bieden. De sterken moeten de problemen bij de zwakken kunnen beluisteren. Ze moeten de ernst van de moeilijkheden kunnen onderkennen. Dat kan soms veel tijd kosten! Het is van eminent belang dat men enerzijds zijn problemen kan uiten en anderzijds weet, dat de problemen worden begrepen. Een bezoeker van een kwartier of een half uur in een heel jaar kan hiervoor nauwelijks geschikt te noemen zijn. Als men de problemen onderkent, en gelukkig gebeurt dat ook, dan wordt het tijd de handen uit de mouwen te steken. In een gemeente kunnen de leden elkaar vaak goed helpen om geestelijke en materiële nood op te lossen of te verzachten (denk aan zusterhulp, bejaardenhulp, enz.). In de ene gemeente lukt dat beter dan in de andere. Daadwerkelijk helpen kan ook betekenen, dat de „Stichting Anno 1970” wordt gevraagd om advies of hulp. Want het is niet zo eenvoudig in de warwinkel van sociale en maatschappelijke hulpverlening de juiste wegen te vinden.

Om welke problemen, moeilijkheden en vragen het mag gaan? Zullen we afspreken, dat geen vraag te gek, geen moeite te klein en geen probleem te vreemd is, maar dat we u willen dienen, bijstaan in uw nood of die van anderen, en wegen zullen trachten te vinden, die de nood kunnen verzachten of de problemen kunnen oplossen.

In samenwerking met onze kerken wil de „Stichting Anno 1970” een zinvolle, positief-christelijke hulpverlening opbouwen. Is het niet wenselijk, dat alle christenen, die vanuit hun beroepsuitoefening maatschappelijke, sociale, psychische en lichamelijke nood helpen verlichten, en die zich kunnen verenigen met de doelstellingen van onze stichting, zich verzamelen om met vereende krachten de gemeente des Heren te dienen in deze roerige tijd? Daarbij zal in de gemeente de liefde tot God en de liefde tot de naaste moeten heersen. Woord en daad mogen niet ontkoppeld worden. Of zoals Jacobus het zegt: „zuivere en onbevleete godsdienst voor God is: omzien naar wezen en weduwen in hun druk en zichzelf onbesmet van de wereld bewaren” (Jac. 1: 27). Men moet zich gerust uitbreiden tot alle hulpbehoeftigen. Vanuit dit perspectief kan ik het lot aantrekken van wezen en weduwen, en dat laatste mogen we van harte instemmen met ds H. de Jong in zijn preek over „abortus provocatus” (Opbouw, 13 juni 1975). Wat voor het ongebooren kind geldt: is ook van toepassing op de eenzame volwassene, het probleem-kind, de vreemde snuiter, die moeilijke mensen, de wezen, de weduwen, enz.: „van God mogen ze niet weg: van ons hoeven ze niet weg”. We willen ze toch opnemen in onze gemeenschap, ze accepteren zoals ze zijn en ze met liefde omringen!

Tenslotte wil ik u attent maken op de mogelijkheid, die de Stichting Anno 1970 biedt, om kinderen tijdelijk in een pleeggezin onder te brengen. Om allerlei redenen kan het wenselijk zijn dat één of meer kinderen uit een gezin in uw gemeente een kortere of langere tijd uit huis geplaatst worden. Het is geen schande, wanneer men van deze gelegenheid gebruik maakt. Voorkomen is beter dan genezen. Een korte tijd in een andere omgeving kan voor alle partijen tot een zegen zijn. Denkt u niet te snel, dat deze mogelijkheid in uw situatie, of die u kent, niet van toepassing is.

De Stichting heeft een huis gekocht, dat in Apeldoorn staat en zal worden bewoond door een jong echtpaar met kinderen, die zich bereid verklaard heeft als pleeggezin te functioneren.

Met reacties, vragen en problemen kunt u zich wenden tot mij: Socratesstraat 58, Apeldoorn, tel. 05760-64609 of tot de voorzitter van de „Stichting Anno 1970” Mr C. W. Bakker, Utrecht, tel. 030-513521 of tot de secretaris de heer C. Geerse, De Bilt, tel. 030-763227 of tot de penningmeester ds heer H. Kaps, Barendrecht, tel. 01806-4307.

rijken met een vrij beperkte duur, b.v. Babel, Perzië en Grieks-Macedonië, terwijl het vierde dier met zijn tien horens het Romeinse wereldrijk zou voorstellen, dat dan zijn voortzetting zou vinden in alle heersers, die met eenzelfde geest zouden zijn beziel. De elfde horens van dit dier verzinnebeeldt dan de laatste machthebber aller tijden, die als Antichrist de afsluiting zal zijn van alle menselijke zelfverheffing en machtontplooiing.

Anderen evenwel zijn van mening, dat het niet aangaat het vierde dier te zien als vertegenwoordiger van een groot aantal wereldmachten, die dan op een toch wel heel kunstmatige onder dezelfde noemer worden gebracht door ze te bezielen met de geest van het Romeinse rijk waarbij dan die Romeinse geest van heel andere geaardheid zou zijn dan de geesten van vroegere wereldmachten. Zij denken bij voorkeur aan het rijk van de Seleuciden, waarvan bijzonder koning Antiochus Epifanes — de elfde horens — blijkens de boeken der Makkabeëen op schrikbarende wijze zich tegen Israël heeft gekeerd.

Over het verderf dat Antiochus op ontstellende wijze heeft aangebracht, wordt in het volgende hoofdstuk op niet te miskennen wijze gesproken. Bij de bespreking van dat bijbelgedeelte zal uitvoeriger worden uiteengezet hoe groot in zijn dagen voor Israël de be-

HULP BIJ BIJBELSTUDIE

nauwdheid is geweest. Het zou wel wonderlijk zijn wanneer over die tijd van verdrukking in dit zevende hoofdstuk geheel zou worden gezweven. Deze gehele periode zou dan slechts een onderdeelje zijn van de heerschappij van het derde dier, waarvan slechts wordt meegedeeld: Aan hem werd heerschappij gegeven. En nog wonderlijker wordt het wanneer gezegd wordt, dat Antiochus Epifanes het Oudtestamentische type is van „de Antichrist”. Immers in hoofdstuk 7 is over dit type dan niets te lezen, maar daar wordt zonder enige voorbereiding een figuur uit de verre eindtijd ingevoerd; in hoofdstuk 8 komt dan het type ter sprake, zonder enige verwijzing naar „de Antichrist”. En op geen enkele wijze wordt er tussen deze beide verband gelegd. Daarom lijkt het weinig waarschijnlijk, dat met het vierde dier een duizenden jaren durende reeks van steeds wisselende heersers en rijken wordt aangegeven. Veeleer hebben we ook bij dit dier te denken aan een macht, die evenals de drie anderen voor ons reeds tot het verleden behoort. Een bevestiging van deze opvatting is m.i. te vinden in de verzen 13 en 14.

Vervolg van pagina 239

Een boek van Dr. Woelderink

met het door mij genoemde object-subject-schema. Daarom ook, zo schreef hij letterlijk, „doet mij deze beschuldiging zo vreemd aan, omdat ik juist in het sacrament God de HEERE aan het woord wil laten komen, zodat Hij veeleer subject is en wij het object van zijn handelen. Hij verzekert ons de waarachtigheid van zijn beloften. De doop is meer dan een zegel, een verzekering; wij moeten oppassen dat we de sacramenten niet verzakelijken (m.a.w.: er een „object” van maken — C.V.) maar ze laten rusten in het levende getuigenis van de Heilige Geest, dat op zo bijzondere wijze door middel van een zichtbaar teken tot ons komt.

Als men dit in gedachtenis houdt, is het toch duidelijk, dat dit getuigenis niet in de lucht wordt gesproken, maar tot de gemeente Gods uitgaat en als zodanig tot de gedoopte, van wie wij belijden, dat hij (zij) als lidmaat van Christus' gemeente behoort gedoopt te wezen. Waarom zouden we bij de doop de naam van de dopeling uitspreken, als hun **persoonlijk** niet de beloften Gods verzegeld werden? Waarom zouden we dan allen dopen en niet liever zo nu en dan een doopsbediening in de gemeente doen plaats vinden, als de verzegeling in de lucht hing en het voldoende was om door dit teken voor de gemeente in haar geheel de afwassing der zonden af te beelden?

Maar al ontken ik niet de noodzakelijkheid van een persoonlijk geloof ter omhelzing van Gods beloften, ik wil wel bekennen, dat ik dit geloof geen plaats toegewezen wil hebben volgens het subject-object-schema; want dan wordt de betekenis daarvan immer overdreven. Dan komt immer het geloof aan het woord als een openbaring van leven, terwijl de rijkdom van Gods genade in het sacrament zo levend en krachtig is, dat er voor het geloof als kenmerk van een levend gemaakte wedergeboren ziel geen plaats is. Ons leven ligt niet in ons geloof, maar wij hebben door het geloof al ons leven in Christus. De sacramentsbediening en de sacramentsviering zal hier een schaduw moeten zijn van de eendelike heerlijkheid: God zal wezen alles in allen. Wil men dit „objectivisme” noemen, het zij zo.”

☆☆☆

Ik meen dat deze uiteenzetting van Woelderink de meest radikale afwijzing is van het verwijt van „objectivisme”!

Maar dat neemt niet weg dat men het **demonische** kwaad — ik zeg het met nadruk zo scherp — van „objectivisme” ten aanzien van de sacramenten inderdaad bedrijven kan!

Dat gebeurt vooral als het intellectualisme ons parten gaat spelen.

In de griekse mythologie is koning Midas een bekende figuur. Alles wat hij aanraakte veranderde in goud! Zo verandert alles wat het intellectualisme, de doodsvijand van het geloof, alles wat het aangrijpt in „gedachten”, „theorieën”, „Satzen”; kortom in „objecten” die een moord op de ware religie betekenen. Het intellectualisme, schreef Woelderink ergens, „heeft een kameleontische natuur. Het is in staat alle mogelijke houdingen aan te nemen om zijn eigenlijke bedoeling te verbergen, het zegt „amen” zelfs op wat bedoelt hem te veroordelen; het komt binnen als

vriend en bondgenoot om daarna zijn verwoestend werk te beginnen.”

Woelderink wijst als voorbeeld van de werking van het intellectualisme op de Ethichen. Tegenover de dorre orthodoxie hieven zij in de aanvang de leus op „niet de leer, maar de Heer”. Maar al heel gauw werd deze zin ook bij hen tot niet meer dan een begrip een leus!

Massa's z.g. gereformeerden leven in de ban van dat intellectualisme. Als ze over zonde, genade, ervaring, bevinding, doodstaat, verdoemenis spraken, zijn dit voor hen in feite geen realiteiten maar niet meer dan **begrippen**. En achter dit begrippen-complex leeft de ongebroken, verdorven mens met zijn zelfzuchtig, goddeloos leven ongestoord voort. — En als een dominee deze begrippen maar goed uiteenzet en benadrukt is hij „trouw” en „bevindelijk”. Maar alles is zo schijn, soms zelfs huichelarij.

☆☆☆

En nu moet ik ophouden met het praten over het nieuwe boek van Woelderink, al zou ik er nog veel meer van kunnen en willen zeggen.

De lezers begrijpen wel dat ik dit boek als een weldaad, een zegen beschouw. Te midden van en tegenover de vele mode-theologieën van onze tijd leidt het ons weer naar de kern, het hart van het „eeuwig Evangelie”.

Het is een boek om elke zin ervan te „proeven”. En het steeds weer te herlezen. Ik hoop dat er spoedig nog een bundel studies van Woelderink verschijnt. Want er zijn er nog veel meer!

Aan Woelderink is ook te zien — laat ik dit tegenover alle verachtig van „de theologie” nog mogen zeggen — welk een zegen een grote, diepe, solide theologische eruditie kan hebben voor het verstaan van de Heilige Schrift!

Kom 'es aan het Woord

**Het thema van de jeugddag
in Zwolle
werd van twee kanten belicht.
Ds J. H. Veeffkind sprak over
de vraag:
Wat is de Bijbel?
Ds J. Kranenburg behandelde
de omgang met de Bijbel.
De theorie en de praktijk.
Hier volgt de toespraak van
ds Veeffkind.**

Wat is de Bijbel?

... door de heilige Geest gedreven, hebben mensen
van Godswwege gesproken. 2 Petrus 1 : 21b

Weet iemand misschien wat dit is? Ja, een kascheque, van de postgiro. Op ieder postkantoor in Nederland kan ik daar geld op krijgen. Het bedrag moet ik zelf invullen. Ik mag gaan tot een maximum van 500 gulden. Deze kascheque is goed voor 500 gulden. Maar op een dag als vandaag heb ik aan die kascheque niets! Op Hemelvaartsdag zijn alle postkantoren gesloten en ik krijg er geen cent voor. Dit ding is goed voor 500 gulden.

Maar het is geen 500 gulden. Ik kan er nog geen kop koffie voor kopen.

Er zijn tegenwoordig mensen die beweren dat de Bijbel goed is voor Gods Woord. De Bijbel is natuurlijk puur mensenwoord. David heeft gezongen, Jeremia heeft gepreekt, Paulus heeft geschreven.

Mensen kunnen in de fout gaan,

mensenwoorden zijn feilbare woorden.

Welnu, deze feilbare mensenwoorden van de bijbel zijn goed voor het onfeilbaar Woord van God. Zoals mijn kascheque goed is voor klinkende munt, zo is de Bijbel goed voor Gods Woord.

Daar deugt natuurlijk helemaal niets van. Als de Bijbel alleen maar goed is voor Gods Woord, waar is Gods Woord zelf dan? Ik weet het niet, ik hoor het niet.

Ik word afgescheept met mensenwoorden. Ik koop er niets voor. En ik denk aan het thema van deze dag: Kom es aan het Woord — als je durft.

Kom es aan het Woord.

Ik heb hier bij me het lagere school geschiedenisboek van mijn zoon. Ze zijn net toe aan Luther, en ik lees hier:

„Begrijp je nu waarom LutherJeremia hoort dat: „Eer ik u

juist op 31 oktober zijn stellingen aansloeg? ... Weet je ook of er in jullie omgeving een Lutherse kerk staat? Hier naast zie je het zegel van Luther... Kun je ook iets over de betekenis van dit zegel vertellen?”

Het gaat mij nu niet om Luther. Het gaat me om iets anders. Wat gebeurt er nu eigenlijk, als je een boek leest? Wel, aan de hand van dit geschiedenisboek kun je dat heel goed duidelijk maken. Je hoort hett vanzelf: in dit boek zijn de schrijvers bezig om te praten met de leerlingen. Ze vertellen wat en ze vragen wat.

Dat gebeurt er nu altijd, als je een boek leest. Dan praat de schrijver met je. En dat gebeurt er nu ook, als je de Bijbel leest. De schrijvers praten met je.

Met opzet zeg ik: de schrijvers, meervoud. Misschien had je verwacht dat ik zou zeggen: de schrijver, enkelvoud. De Bijbel is Gods Woord. Dus is God de schrijver van de Bijbel. Maar dat zeg ik niet. Ik zeg: de schrijvers. David, Jeremia, Paulus. Verschillende mensen. Verschillende mensen praten met je in de Bijbel. Je kunt duidelijk horen, dat het verschillende mensen zijn. David schrijft anders dan Asaf, Jesaja anders dan Jeremia, Paulus anders dan Petrus. Het is in de Bijbel niet koekoek één zang. Ieder vogeltje zingt zoals het gebekt is.

En dat gebekt-zijn (zus of zo) is geen toevalligheid. O nee, dat is het werk van God. David zegt dat: „Want Gij hebt mijn nieren gevormd, mij in de schoot van mijn moeder geweven”.

vormde in de moederschoot, heb Ik u gekend en eer gij voortkwaamt uit de baarmoeder, heb Ik u geheiligd”.

En ook Paulus weet van „Hem, die mij van de schoot mijner moeder aan afgezonderd en door Zijn genade geroepen heeft”.

Alle mensen zijn verwerkelijkt, gerealiseerde gedachten van God. David is een gerealiseerde gedachte van God, en Jeremia en Paulus. God heeft niet één gedachte, God heeft vele gedachten. En God heeft niet een soort gedachte, welnee, bij God is niets saai en vervelend. Bij God is alles veelkleurig en telkens weer anders. God heeft vele verschillende gedachten.

En daarom zijn er vele verschillende mensen. Daarom is David anders dan Asaf, Jeremia anders dan Jesaja en Paulus anders dan Petrus. De éne God heeft véle mensen gemaakt.

En elk van die mensen wordt op zijn eigen manier klein. Expres zeg ik niet: wordt op zijn eigen manier groot. Maar zeg ik: wordt op zijn eigen manier klein. Want in het koninkrijk van God moet je niet groot worden, maar daar moet je klein worden. En aan ieder leert God dat op zijne wijs. David moest jarenlang vluchten voor Saul. Zó leerde David: „Wentel uw weg op de Here en vertrouw op Hem en Hij zal het maken.”

Jeremia werd bespot en verdrukt. „Maar zeide ik: ik wil aan Hem niet denken en in zijn naam niet meer spreken, dan werd het in mijn hart als brandend vuur; welmatte ik mij af om het in te hou-

den, maar ik kon het niet".

Paulus vervolgde eerst de kerk en stichtte later de kerk. „Alles wat mij winst was, heb ik om Christus' wil schade geacht".

Welnu, daarom kon ook de éne God op zoveel verschillende manieren spreken in de Bijbel. Want nú kom ik pas toe aan de schrijver van de Bijbel. De schrijver enkelvoud.

In de Bijbel komen duidelijk herkenbaar verschillende mensen aan het woord: David en Asaf, Jeremia en Jesaja, Paulus en Petrus. Maar door die allen heen is het toch één God die aan het woord komt. „Door de Heilige Geest gedreven, hebben mensen van Godswege gesproken." Mensen, vele mensen, hebben gesproken. De Geest, één Geest, heeft hen gedreven.

De Bijbelschrijvers hebben allen de Heilige Geest in de zeilen. De Heilige Geest vormde hen in het veilige donker van de moederschoot. En de Heilige Geest vormde hen in het felle licht van het leven.

Nu begrijp je, dat je in één adem kunt zeggen: als je de Bijbel leest, dan praten de schrijvers met je (David, Jeremia, Paulus); en: als je de Bijbel leest, dan praat de schrijver met je (de Heilige Geest, God zelf).

Gezien de veelkleurigheid van God spreekt het nogal vanzelf dat ook de Bijbel veelkleurig is. Zonder de Heilige Geest zou de Bijbel een saai boek geworden zijn. Ja — en nu ga ik nog een stape verder — zonder de Heilige Geest zou er niet eens een Bijbel gekomen zijn. „Dit vooral moet u weten, dat enige Schriftprofetie van eigen makelij niet bestaat; want nooit is profetie voortgekomen uit de wil van de mens, maar, door de Heilige Geest gedreven, hebben mensen van Godswege gesproken".

Als het aan David, Jeremia en Paulus gelegen had, dan waren er geen psalmen, profetieën en brieven gekomen. Het woord dat de Bijbelschrijvers hebben gesproken, ging lijnrecht in tegen hun eigen vlees en bloed. Op de Here wachten? Dank je wel, dacht David, ik doe het liever zelf! Het woord van God spreken? Dank je wel, zei Jeremia, ik houd het liever voor mezelf. Alles schade achten om Christus' wil? Dank je wel, riep Paulus, weg met die Christenen. Niemand van hen had gesolliciteerd naar de betrekking van Bijbelschrijver. God heeft hen in dienst genomen. Hij is hun te sterk geweest. Hij heeft hen overmocht.

Om zo te zeggen: Bijbelschrijvers tegen wil en dank.

Het is gewoonweg onbegrijpelijk, dat er wordt beweerd: de Bijbel is een puur mensenwoord. Want geen mens zou erover piekeren om zulke dingen te zeggen als er in de Bijbel worden gezegd.

Wachten op de Here, jezelf verloochenen, het kwade niet beantwoorden, maar het kwade maar overwinnen door het goede — als je dat soort dingen in praktijk brengt en aan de man brengt, dan heb je toch zeker een gaatje in je

hoofd, je hebt een gat in je hart. De Heilige Geest heeft je in dienst genomen.

Daar komt nog wat bij.

De Bijbelschrijvers hebben nagespeurd „op welke of hoedanige tijd de Geest van Christus in hen doelde toen Hij vooraf getuigenis gaf van al het lijden, dat over Christus komen zou, en van al de heerlijkheid daarna". Ze hadden het dus wel over de Verlosser, die profeten, het was hun stem die sprak, maar die portee, de draagwijdte van wat ze zeiden, zagen ze zelf niet eens. De Verlosser, ja, maar: Wie? En hoe? en wanneer? en waar? Dat wisten de Bijbelschrijvers zelf niet eens. Zie je wel? ze hadden het niet van zichzelf, ze putten niet uit eigen fonds. Zij waren door de Geest van Christus geleerd.

De Geest van Christus ...

Niet alleen het nieuwe testament heeft de Geest van Christus geïnspireerd. Dat kun je je nog voorstellen. De Geest van Christus inspireerde de discipelen, toen Jezus bij hen op aarde was: toen ze vol van zijn Geest de wereld introkken, brieven schreven, de goede weg wezen. Maar ook het oude testament is ingegeven door de Geest van de Here Jezus Christus. De Geest van Jezus gaf vooraf getuigenis. Mozes, David, Jeremia, gedreven door de Geest van Jezus Christus.

Leg dat nu eens naast elkaar: „De geest van Christus gaf getuigenis in de profeten" en „De Schriften zijn het, die van Mij getuigen".

Dat betekent: niet alleen in het nieuwe testament vertelt de Here Jezus over zichzelf maar ook in het oude testament vertelt de Here Jezus over zichzelf. Wij hebben in de Bijbel, de hele Bijbel, te maken met de Here Jezus zelf. Die komt tot ons in het gewaad van de Schrift. Die praat met ons, als wij de Bijbel lezen.

In de Bijbel hebben we het bewijs voor ons, dat God onze Schepper is, Jezus Christus onze Verlosser en de Heilige Geest onze Levensvernieuwer. Want hier in de Bijbel zijn zózeer mensen, echt mensen, aan het woord, dat je hun karakters en taalgewoontes helemaal kunt herkennen (David, Jeremia, Paulus). En tegelijkertijd is de Bijbel door en door Goddelijk: zó heeft de Geest van Christus de schrijvers tot nieuwe mensen gemaakt. Jezus Christus nam gestalte in hen aan.

Als ik de Bijbel lees, dan luister ik naar David, naar Jeremia, naar Paulus. Maar ik zeg ook: dit zegt David niet, dit spreekt Jesaja niet, dit schrijft Paulus niet uit zichzelf. Ik hoor de Here Jezus er uit. Met behoud van hun eigen identiteit zijn ze helemaal op de Here Jezus gaan lijken. Mensen hebben Goddelijke dingen gezegd. God heeft gesproken door mensen.

Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde en tot in eeuwigheid. Ik wandel in het Licht met Jezus, en ik luister naar zijn dierbare stem en niets kan mij ooit van Jezus scheiden, sinds ik wandel in het Licht met Hem.

SMALLE MARGES

Kabinetten wisselen regelmatig. Het thans zittende kabinet-Den Uyl is het 15e ná de bevrijding, dus in een periode van 30 jaar.

Kabinetsbeleid is als gevolg daarvan eveneens aan veel wijziging onderhevig, want elke nieuw optredende groep ministers komt met een „eigen program".

En toch — bij het nagaan van de regeringsprogramma's van die vijftien kabinetten blijkt dat ze op veel punten op elkaar gelijken. Soms betreft het verschil tussen het éne en het andere enkel maar de gebruikte woorden of de volgorde van onderwerpen.

De volgende punten springen telkens weer naar voren:

- werkgelegenheid
- beheersen van lonen en prijzen (inflatie)
- inkomensbeleid
- sociale zekerheid
- economische groei
- ontwikkelingssamenwerking.

Op dit moment vereist de werkgelegenheid alle aandacht, maar enkele jaren geleden had de beheersing van lonen en prijzen een eerste plaats. In zoverre kwam het zittende kabinet met een novum, dat bij genoemde zaken enkele nieuwe gevoegd werden: de verdeling van de macht en een verantwoord welzijnsbeleid. En los van die duidelijk genoemde taken is er vanzelfsprekend de zorg voor de meer „gewone":

- de algemene bestuurstaken,
- waterstaat,
- politie en defensie,
- onderwijs enz.

De uitgaven voor dit grote geheel vergen veel en dat geld moet er elk jaar en in voldoende mate zijn. Het gaat om miljarden. De voornaamste bron voor de overheid is de belasting,

- de directe : inkomsten- en loonbelasting bijv.
- de indirecte : omzetbelasting, accijnzen op levensmiddelen, dranken, benzine enz.

Nu kan die belastingbron niet onbeperkt aangeboord worden. Er zijn grenzen. Daarom moet de overheid het totaal van haar uitgaven ook binnen die grenzen houden. En dat betekent dat ze een keus moet maken: dit kán, dat kan gedeeltelijk en iets anders kan voorlopig niet. Zij moet haar prioriteiten stellen. Het is precies als in een huishouden, waar de besteding van het maandelijks inkomen in de hand gehouden moet worden. Als dat niet gebeurt, loopt de zaak vast. En als we iets extra's willen, moeten we wat anders laten. Dat komt een volgende maand wel.

Die keus moet de overheid duidelijk aangeven. Zij moet zich daarover verantwoorden. En omdat in de volksvertegenwoordiging niet ieder eenzelfde prioriteitsstelling heeft en de verschillende partijen het éigen programma naar voren schuiven en op het uitvoeren daarvan aandringen, is het moeilijk om tot een keus te komen.

De minister-president heeft eens gesproken over „de smalle marges van de democratie" en hij bedoelde daar óók mee, dat in een land als het onze, waar je politiek moet samenwerken met een aantal partijen, die elk voor zich vele doeleinden nastreven, een regering maar heel kleine mogelijkheden heeft om een éigen beleid te presenteren, dat duidelijk afwijkt van dat van haar voorgangers.

Jaarlijks wordt dat beleid gepresenteerd, nadat de begrotingsstukken bij de 2e Kamer zijn ingediend. Dat beleid is dan in de zgn. Miljoenennota neergelegd.

M. de Jonge, Den Haag

Kerknieuws

Theologische studenten — Namens de commissie voor de opleiding tot de Dienst van het Woord worden de aanstaande theologische studenten in onze kerken eraan herinnerd, dat de Landelijke Vergadering van kerken adviseerde om aan de Theologische Hogeschool der Christelijke Gereformeerde Kerken te Apeldoorn te gaan studeren.

Namens deputaten ad artikel 19 D.K.O.-Noord-Holland, wordt meegedeeld, dat hulpbehoevende studenten in de theologie binnen het ressort Noord-Holland zich om steun kunnen wenden tot ds J. H. Veeffkind, Whiteshtraat 7, Krommenie.

Haren (Gr.) — Uit het kort verslag van de kerkeraadsvergadering van 30 juni 1975 knipten we het volgende: „Een reeds eerder aangevangen bespreking over de wijze en frequentie van de Avondmaalsviering wordt voortgezet. Besloten wordt om met ingang van een nader te bepalen datum 6 maal per jaar het Avondmaal te houden. Gezien de geringe deelname aan de middagtafel wordt overwogen deze te doen vervallen. Hierover zal echter eerst de gemeente worden gehoord. Voortaan zal gebruik gemaakt worden van de H.A.-formulieren, welke bij de Chr. Gereformeerde Kerken in gebruik zijn.”

Kontaktoefening met de Chr. Gereformeerden — Uit het verslag van de gezamenlijke vergadering van de kerkeraad van de Chr. Gereformeerde Kerk te Groningen en die van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) te Haren (Gr.) geven we hierbij het volgende door: „Ds G. Visee, de voorzitter, maakte de agenda bekend, waarna — op verzoek van dr Brienens om eerst het rapport te horen van de broeders uit Haren die de klas-sis van de Chr. Geref. Kerk 18-3-'75 als gast-afgevaardigden bezochten — br H. L. Faber het woord verkreeg. Het was de brs. opgevallen dat de klassisvergadering begon met een bijbelstudie door een der predikanten. Dit had hen enigszins bevreemd hoewel het een mooie bijdrage werd gevonden. Het is op prijs gesteld dat onze afgevaardigden zonder bezwaren bij de behandeling van alle agendapunten — zelfs die betreffende „interne moeilijkheden” — aanwezig mochten blijven. De broederlijke sfeer was aanwezig en het geheel is als zeer positief ervaren.

Ds Steenbergen behandelde vervolgens het voorstel om in Haren een kerkdienst, uitgaande van de Chr. Geref. Kerk te Groningen, te houden. De kerkeraad Alg. Zaken heeft aan de kerkeraad-Zuid gevraagd een concreet voorstel in te dienen en aldus gaarne op het voorstel in te gaan. Ook dit ziet men als een mogelijkheid de kon-takten te verstevigen. Over de praktische uitvoering, de datum enz. en de vraag wie van de predikanten dan zou moeten voor-gaan, werd van gedachten gewis-

seld. Hierbij werd ook de gedachte van de kortgeleden gehouden vergadering van de sectie Glimmen/Haren der Chr. Geref. Kerk overwogen. De slotconklusie was om, aangezien dit de eerste keer zal zijn en mogelijk in de toekomst herhaald wordt, een en ander eerst nog intern door te spreken en op de kerkeraad te beslissen.

Op de vraag van een der Chr. Geref. broeders of het geen moeilijkheden zal ontmoeten dat op die zondag de vrijgemaakte gemeente slechts één keer voor een eigen dienst bijeengeroepen wordt, antwoordde ds Visee dat de gemeente het zeker aanvaardt dat de eerste dienst uitgaat van de Chr. Geref. Kerk. Al moet nog beslist worden wie dan zal voor-gaan, toch werd door Haren de door de sectie Glimmen/Haren geuite wens om ds Visee te vragen, zeer dankbaar ontvangen.

Ds Visee sprak vervolgens over de ontwikkeling van de wederzijdse kontakten tussen de Chr. Geref. Kerken en de Geref. Vrijgemaakte kerk. Dit tegen een achtergrond van een eventuele hereniging resp. integratie en eveneens niet alleen het streven naar plaatselijke samenkomsten doch ook het nastreven van landelijke kontakten. Dus steeds in gedachten houden de vraag, wat er in het land gebeurt.

Hoezeer ook de kerkelijke verbanden belangrijk zijn, meer is nog de enigheid in het geloof en belijden. Spreker wees er hierbij op, dat het toch een wonderlijke ervaring is geweest te ontdekken, hoe dicht we in feite bij elkaar staan. Dit is ook tot uitdrukking gekomen in de prediking van de wederzijdse dienaren des Woords. Er bestaan echter meer kenken dan die van Groningen en Haren, terwijl bovendien de historie op de achtergrond staat, alsmede de bestaande band met de zusterkerken. We weten ook, dat er plaatselijk grote verschillen bestaan in de prediking, vasthoudendheid gedachten, wijze van de dienst en aan oude regels, psalmberijming en gezangen. Daarin moeten we elkaar, ook landelijk gezien, niet te veel iets willen ontnemen of opdringen.

Na het noemen van enkele voorbeelden betoogde spreker, dat dit alles echter niet tot gevolg mag hebben dat Chr. Geref. Kerken door toenadering tot de Vrijgemaakte kerken zouden vervreemden van hun eigen zustergemeenten die een andere gedachten-gang volgen. Wij mogen op elkaar in dit opzicht geen pressie uitoefenen en voorwaardt stellen, waardoor bepaalde gemeenten zouden moeten worden afgesto-

Studie-weekend voor jongeren — Verschillende mensen hebben ons laten weten, dat er jongeren in onze kerken zijn, die graag wat beter en zinvoller leiding willen geven aan het jeugdwerk in hun plaats en tot een betere opzet ervan willen komen. Voor deze jongeren heeft het Gereformeerd Landelijk Jeugdcomité, dat het jeugdblad Verkenning uitgeeft en jaarlijks de jeugddag organiseert (de laatste in Zwolle), het plan opgevat een studie-weekend te ver-zorgen.

Jongeren, die op een jeugdclub gaan of lid zijn van een jeugdvereniging en die graag wat meer en

doelgerichter activiteit in hun club willen nodigen we uit om voor dit weekend in te schrijven. En natuurlijk ook degenen die een vereniging willen oprichten.

Vanuit Gods Woord willen we met ongeveer dertig deelnemers aan het begin van het nieuwe seizoen allerlei onderwerpen bespreken, zoals leiding geven, soorten bijbelstudie en het gebruik van studiemateriaal.

Dit studie-weekend zal D.V. gehouden worden van vrijdagavond 26 september a.s. tot zondagavond 28 september.

Waar het gehouden wordt is nog niet precies bekend. De kosten zullen in elk geval niet hoger zijn dan f 25,— per persoon.

Reserveer de data en geef je zo vlug mogelijk op.

Jullie, jongens en meisjes, die dit bericht lezen en belangstelling hebben voor dit weekend, moeten je beslist opgeven. Twijfel niet! Iedereen is welkom, iedereen kan meedoen.

De enige beperking: de minimumleeftijd voor deelname is 16 jaar. Opgeven bij Guido Sneep, Jacob van Lennepkade 25, Amsterdam, tel. 020-388919.

Het Chr. Landelijk Jeugdcomité

Vrouwenkontaktdag, 13 sep. 1975 — Nog enkele nadere mededelingen. **Vergaderplaats:** Twentsche

Direkt GELD nodig?

Bel Spijkerboer - Elburg

Tel. 05250-1751

een vertrouwd en voordelig adres.

Met dank aan God voor Zijn vele zegeningen hopen wij D.V. 20 augustus met onze lieve ouders en grootouders

H. KNOOP

en

I. KNOOP-VAN TIL

te gedenken dat zij die dag 50 jaar getrouwd zijn.

Hun dankbare kinderen en kleinkinderen

Haren (Gr.) Hooftlaan 3

Als u vader en moeder wilt feliciteren dan is daarvoor gelegenheid van 7 tot 8.30 uur in de „Coendersborg” te Helpman, Gron., ingang Cort v. d. Lindenlaan.

Voor al uw

handels- en familie drukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — Zeist

Hulp bij Bijbelstudie

Begin september a.s. zal in de serie „Hulp bij Bijbelstudie” verschijnen: „De brief aan de Efeziërs” van de hand van ds H. Amelink.

Deze Bijbelstudie is reeds eerder in afleveringen in „Opbouw” gepubliceerd en wordt nu in zijn geheel herdrukt. In het verleden hebben deze Bijbelstudies in een duidelijke behoefte voorzien. Ook nu rekenen we daar weer op.

Ter bepaling van de oplage vragen we nu reeds uw bestellingen. U kunt dit doen door volgens onderstaande prijsopgave een bedrag over te maken op giro 575663 t.n.v. G. de Kruijff, Troelstralaan 252, Utrecht.

De prijs van 1 exemplaar is f 2,50; 5 exemplaren f 11,75; 10 exemplaren f 23,—; 25 exemplaren f 58,—.

Schouwburg te Enschede. Het is een bijzonder mooie zaal, gelegen vlak in het centrum en bij het station.

Aan het station zullen 's morgens dames staan, om u de weg te wijzen naar de zaal, dus verdwalen kunt u niet. Tegenover het station is ruim voldoende parkeer-gelegenheid voor auto en bus.

Spreker: Ds H. Stolk van Kampen, onderwerp: Kerk zijn ... vandaag.

Aanvang van de morgenvergadering **half elf**.

Koffie en broodjes zijn tegen redelijke prijzen tijdens de middag-pauze te verkrijgen in zalen naast de vergaderzaal.

De Raad van de gereformeerde kerk te Enschede-Noord geeft hierbij kennis van het overlijden van broeder

Christoffel Oldenhof

op de leeftijd van 73 jaar.

„Want indien gij met uw mond belijdt, dat Jezus Heer is, en met uw hart gelooft, dat God Hem uit de doden heeft opgewekt, zult gij behouden worden;”

Romeinen 10 : 9

Kerkeraad en gemeente gedenken met dankbaarheid de arbeid, die broeder Oldenhof in de loop der jaren als ouderling in de kerk te Enschede heeft verricht.

De HERE vertrooste zijn kinderen en verdere familie met de stralende rijkdom van Zijn onwankelbare beloften!

Namens de Raad voornoemd,
Ds O. Mooiweer, praeses
T. Hilverda, scriba

Enschede, augustus 1975.